

UÇAN SÜPÜRGE KADIN İLETİŞİM BÜLTENİ

99

250 000 TL

KASIM 1999

SAYI: 8

U

Ç

A

N

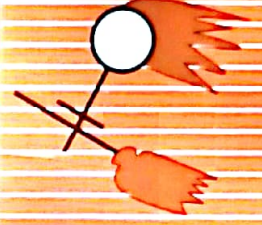
H

A

B

E

R

"BİR HABER
UÇUR YETER"

SÜREKLİ YAYIN UÇ AYDA BİR ÇIKAR

İçimizdeki
DEPREM

8. KEZ MERHABA

SEKİZİNCİ KEZ MERHABA

En son Ağustos başında merhabalaşmıştık sizinle. O sayımızın içinde tatil öyküleri vardı; film festivalimize ilişkin izlenimler ve anılar vardı, ÇATOM'lu kadınların okuma-yazma öğrenme heyecanları vardı... çünkü devam ediyordu hayat. Derken deprem oldu, hayat durdu, yaşam bilgisi yeniden yazılmaya başlandı.

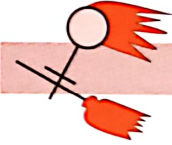
Bu sayımızda deprem üzerine, deprem bölgesindeki kadın üzerine yoğunlaştık elbette. Dosya yazımızda deprem panoramasını anımsatarak, sözü depremzede kadınlara bağladık. Deprem sonrası yaşananlara bakıldığında, yaraları sarılan hayatın kifayetsiz gazlı bezinden sızan iltihaplar da var; yeniden kurulan bir dünyanın umut vaadeden, hâlâ güvenilecek birleri olduğunu gösteren aydınlık yüzü de. Bu ikincisi, hepimiz biliyoruz, sivil toplum örgütlerinin başarısı. Bugüne dek belki de çoğunun varlığından bile haberdar olmadığımız pek çok sivil toplum örgütü ete kemiğe büründü, sivil örgütlenmenin gücü neymiş, nasıl olurmuş, gösterdi. Evet, her şey tükenmemişi ülkemizde ve güneşli gelecek, bu kapıdan girecekti. Bültenimizde sivil toplum örgütlerinin bir kısmının deprem bölgesinde sürdürdüğü çalışmaları bulacaksınız. Uçan Süpürge'den de üç arkadaşımız bölgedeki yardım çalışmalarına katıldı, izlenimleri ilgili sayfada. Deprem ve Devlet ise Hukuk sayfamızda. Arka kapağımız panoluk; bu acı hemen bitmeyecek çünkü, depremedelerin yardımlarımıza uzun süre ihtiyaçları olacak.

Önemli bir konunun hemen hemen ilk tartışmaları bu sayıda yerini aldı: Eşitlik Yasası ve Ombudsman sistemi. Dileğimiz, eşitlik yasalarının derhal tamamlanması ve etkinleştirilmesi. Ombudsman modelinin bizim için en uygun haliyle tartışılması ve kadınlar lehine yeni düzenlemelerin tesisi ise konuya göstereceğimiz ilgiye bağlı. Çok ilgiye değer bir başka haberi de heyecanla, sevinçle taşıdık sayfalarımıza. Amerika'da bir grup erkeğin kurduğu Men's Resource Center, erkeklerin yaptığı şiddete karşı önlemler almak üzere çalışıyor. Feminist kadın örgütleri ile ortaklaşa çalışarak erkeklerin, hemcinslerine ve karşı cinse yönelttiği şiddete karşı alınacak etkin önlemleri araştırıyor. 25 Kasım'da "Kadınlara Uygulanan Şiddete Son Günü" yaklaşırken, bu iyi haber, bizi umutlandırdı. Grubun çalışmaları ve iletişim adresi bu vesileyle ilk defa açtığımız "Dünya Erkeklerinden" sayfamızda. Bu sayfamızı yaşatacak erkek haberlerinin sürmesini diliyoruz.

Hoşçakalın sevgili okuyucularımız. Sonraki sayımız Şubat ayında çıkacak. Tasarladığımız bazı değişiklikler var, yeni bir yaklaşımla karşınıza çıkmayı düşünüyoruz, çalışmalarımız henüz sürüyor. Önümüzdeki yıl daha çok haber uçurun bize, e mi? Bi de anket formları meselesi var; gönderdiğimiz formları yanıtlayıp bize iletmiyorsunuz sevgili kadınlar, e hadi ama! 😊

Uçan Haber

bindik bir süpürgeye...

Bölge Toplantılarımızın Dördüncüsü Mersin'de

"Kadın Kuruluşları Arasında Ulusal İşbirliği ve Güçlendirme Projesi" çalışmamızın 4. toplantısı 20-21 Kasım tarihlerinde Mersin'de yapılacak. Kadın Örgütlerinde Verimlilik Etkinliği ve Örgütler Arası İletişim konulu toplantıya Adana, Antalya, Mersin'den kadın kuruluşlarının temsilcileri katılacak. Toplantıyı düzenleyen arkadaşlarımız; Yıldız Ecevit, Nükhet Karam ve Fulya Dekiloğlu.

Bir Konuk

18 Eylül 1999 tarihinde Uçan Süpürge'nin konuğu Kadıköy Belediye Başkan Yardımcısı İnci Beşpınar'dı. İnci Hanım, Kadıköy Kadın Grubu olarak neler yaptıklarını anlattı.

Projenin başlangıcında, Marmara Üniversitesi'nde, önce gönüllü olarak çalışacaklara eğitim verilmiş. İş bulmak isteyen kadınlara iş aranmasından, kadınlara okuma yazma öğretilmesine; ev idaresi, dengeli beslenme, hastalıklardan korunma yollarından, çocuklara gönüllü öğretmenlerin verdikleri derslere kadar uzanan bir yelpazede hizmet veriliyor. Birlikte tiyatroya da giden kadınlar, bu eğitimi 8 hafta boyunca alıyorlar. İletişim ve açıklığın ön planda tutulduğu çalışmalardan bugüne kadar, 12.000'e yakın aileye yararlanmış.

Eğitimin özelliklerinden biri de kadınların isteği üzerine aile içi iletişim dersleri de yer verilmiş olması. Bu programa 168 erkeğin de katılımı sağlanmış.

Kadıköy Kadın Platformu ayrıca deprem için de hemen kolları sıvamış. Yurt dışından ve yurt içinden gelen malzemeler depolanıyor ve daha sonra Belediye'nin araçlarıyla deprem bölgesine gönderiliyor. Sivil toplum örgütlerinin deprem bölgesine yönelik ihtiyaçların karşılanması için İnci hanımla bağlantıya geçmeleri yeterli olacaktır inancındayız.

İletişim için: İnci Beşpınar, Kadıköy Belediye Başkanlığı
Tel: (216) 414 38 60 • Cep: (532) 204 03 64

DÜZETİ

Bültenimizin Mayıs 1999 tarihli 6. sayısında Kadın Eserleri Kütüphanesi'nin telefon numarası bir dizgi yanlışı ile 534 05 50 olarak yazılmıştır. Doğrusu 0 212 534 95 50 olacaktı; okuyucularımızdan ve Kadın Eserleri Kütüphanesi'nden özür dileriz.

Sahibi: A. Ürün Güner
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Halime Güner
Yayına Hazırlayanlar: Hanife Aliefendioğlu, Gözde Baş,
Zeynep Erdim, Filiz Karam, Pınar Şenel, İyıl Yılmaz, İlknur Yüksel
Yapım: Reta Reklamcılık Ltd Şti. • Tel: 440 20 56
Baskı: Şelale Matbaacılık

Uçan Süpürge
Bestekar Sok. 80/6 • 06680 Kavaklıdere / ANKARA
Tel: 0312 427 00 20 - 426 95 67 • Faks: 426 97 12
URL: <http://www.raksnet.com.tr/ucansupurge/>
E-Mail: ucan.supurge@service.raksnet.com.tr
(Uçan Haber International Women's Health Coalition'ın katkılarıyla çıkmaktadır.)
Banka Hesap No: Türkiye İş Bankası, Kavaklıdere Şb Uçan Süpürge Kong. Turz. Org. 477266
FİYATI: 250 000 TL

bindik bir süpürgeye...

2000'li Yıllar ve Uçan Süpürge: Projeler Arası İletişim ve Koordinasyon Toplantısı

Uçan Süpürge Proje Koordinasyon Birimi, 16 Ekim 1999 tarihinde British Council'in evsahipliğinde düzenlenen "projelerarası iletişim ve koordinasyonun güçlendirilmesi" toplantısında tüm proje gruplarını biraraya getirdi. Bu toplantıyı düzenlerken projelerin kendi aralarında daha etkin ve sistematik bir iletişime girmelerini, geleceğe yönelik vizyonumuzu (uzun vadeli hedeflerimizi) ve misyonumuzu (kısa vadeli hedeflerimizi) birlikte belirlemeyi ve beyin fırtınası yöntemiyle her katılımcının düşlerindeki projeleri serbestçe ifade edebileceği bir ortam yaratmayı hedefledik. Beş saatlik bir çalışmanın ardından birlikte yenilen akşam yemeğinde yorgunluğumuzu dostça bir ortamda atmanın mutluluğunu yaşadık.

Kasım ayında üçüncüsü Mersin'de gerçekleştirilecek "Kadın Kuruluşları Arasında Ulusal İşbirliği ve Güçlendirme Projesi", üç ayda bir yayınlanan ve kadın kuruluşlarına ulaşan Uçan Haber Bülteni, Önümüzdeki yıl üçüncüsü gerçekleştirilecek Kadın Filmleri Festivali, Ocak ayında TRT 1'de yayınlanacak olan Masalın Eksik Yüzü adlı Kuşak Programı, Ekin Radyo'da

(107.1) her pazartesi saat 11:00'de yayınlanan Kedi Dili Radyo Programı, Sizin Radyo'da (98.8-eski adıyla Tesk FM) yayınına henüz başlayan Uçan Süpürge Radyo Programı, ulusal ve uluslararası kadın kuruluşlarının yer alacağı Veri Bankası projelerinin temsilcileri toplantıya katılan proje grupları arasında yer aldı.

Projelerini gönüllük ruhu ve profesyonel çalışma zemininde buluşturan Uçan Süpürge, 16 Ekim toplantısında da daha sistemli ve bütüncül bir yaklaşım çerçevesinde yürütülmekte olan projelerin bir değerlendirmesini yapmanın yanı sıra, tüm proje ekipleri ile birlikte 2000'li yıllarda geliştirilecek yeni projelerin ilk tohumlarını atmanın heyecanını yaşadı. Uçan Süpürge radyosunun kurulması, Uçan Süpürge'nin bir eğitim merkezi olması, TV programlarının yaygınlaştırılması, Uçan Süpürge'nin büyük bir binada çalışan ve içinde çalışma alanları içinde projelerin yürütüldüğü, sinema salonu, radyosu, kreşi olan çok büyük bir merkez olması bu toplantıda önerilen ve bizleri heyecandıran projeler arasındaydı.

Biz de ODTÜ Otobüsleri İle Adapazarı'na Gittik

Deprem sonrası Uçan Süpürge de yardım toplama ve iletmeye kampanyalarına aktif bir şekilde katıldı. Deprem bölgelerine gitmek için ise çok daha kapsamlı çalışan örgütlerle bağlantıya girmek gerekiyordu. Bu amaçla her gün Adapazarı'na otobüs kaldıran ODTÜ ile bağlantıya girdik. ODTÜ'de hemen deprem sonrası bir kriz masası oluşturularak, depreme yardım kampanyası başlatılmıştı. Ayrıca deprem bölgesinden getirilen depremzedeler de, ODTÜ yurtlarına yerleştirilmişti. Uçan Süpürge'den üç arkadaş 25 Eylül Cumartesi sabahı ODTÜ'nün otobüsü ile yola çıktık. Otobüs, "hafta sonu için bile olsa 'bir işe yarayım' diye yola çıkan her yaş grubundan insanlarla doluydu. Beş saat süren bir yolculuk sonunda ODTÜ'nün merkez olarak kullandığı Figen Sakallıoğlu Anadolu Lisesi'ne ulaştık. Kendimizi planlı bir çalışmanın içinde bulduk. İki farklı çalışma yürütülmekteydi. Birincisi, Yıldız Teknik Üniversitesi'nin başlattığı, depremzedelerin kimlik tespiti ve yeni bir kart hazırlanmasını amaçlayan çalışmasıydı. Bu kart ile, yapılacak yardımlardan sistemli bir şekilde yararlanmaları hedefleniyordu. İkinci çalışma ise, ki biz de bunun içinde yer aldık, depremzedelerin ihtiyaçlarını tespit etmeye yönelikti. Bu amaçla, ikişerli gruplar oluşturularak farklı mahallelere servis araçlarıyla gidilerek depremzedelerle birebir görüşme yapıldı. Bu görüşmeler sonunda, en acil ihtiyacı olanlara akşam okulda hazırlanan paketler ulaştırıldı. Bu yardımların içinde battaniye, yiyecek, giyecek, temizlik maddeleri gibi temel ihtiyaçlar yer alıyordu. Fakat birebir görüşmelerimizde

en büyük kaygının yaklaşan kış koşulları olduğunu gördük. Depremzedeler, kışlık çadır ve giyecek ihtiyacı ile çocukların eğitimi konusunda endişeliydiler. Özellikle üniversiteye hazırlanan gençlerden hazırlık kursları açılması yönünde yoğun bir talep vardı.

ODTÜ bu istekleri karşılamaya yönelik olarak kışlık çadır-kent, burs (şu ana kadar 400 öğrenciye sağlanmış) ve eğitim (kırtasiye, hafta sonu üniversiteye hazırlık kursları, belirlenen ilköğretim okullarına destek) konularında çalışmalar ve kampanyalar düzenlemektedir. Bilgi almak ve katılmak isteyenler, 17 Ağustos'tan itibaren büyük bir özveriyle çalışan ODTÜ öğretim üyelerinden: İnci Gökmen ile bağlantıya geçebilirler.

İletişim adresi : Tel:(312) 210 30 00

Çadırkentlerde yaşam yeniden başlıyor

Kadın Filmleri Festivalimiz gelecek yıl 5-11 Mayıs tarihlerinde yapılacak. Bizimle çalışmak isteyen arkadaşlarımız, Uçan Süpürge'ye başvurabilirler.

DÜNYA KADINLARINDAN

TÜRKİYE

UZUN SÜREDİR BEKLENEN BİR HABER: Fakat Hâla Eksik

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 1979 yılında kabul edilen **Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi** (CEDAW Sözleşmesi) Türkiye tarafından 1985 yılında imzalandı ve Sözleşme 1986 yılında yürürlüğe girdi. Türkiye Sözleşmeye katılırken Medeni Yasanın aile ve evlilik ilişkilerini düzenleyen bazı hükümleri nedeniyle Sözleşmenin 15. ve 16. Maddelerine çekince koydu. Öte yandan 1995 yılında Pekin'de yapılan 4. Dünya Kadın Konferansı'nda Türkiye sözkonusu çekinceleri kaldıracağı yönünde taahhütte bulundu. Geçtiğimiz aylarda Türkiye Birleşmiş Milletlere çekinceleri kaldırdığını bildirdi. Ancak çekincelerin tam olarak kalkabilmesi için iç hukukumuzda gerekli düzenlemelerin yapılması, yani Medeni Yasa'nın yeni halinin kabul edilerek yürürlüğe girmesi gerekiyor. Kadın çevreleri çekincelerin kaldırılmasını olumlu karşılamakla beraber Medeni Yasa Tasarısının onaylanarak bir an önce yürürlüğe girmesi ve yıllardır dile getirdikleri taleplerin karşılanmasını bekliyor.

CEDAW Sözleşmesi, en çok imzalanan ikinci uluslararası sözleşme; ancak aile hukukuyla ilgili maddelerine en çok çekince konularak imzalanan sözleşme. Türkiye'nin Sözleşmeye koyduğu çekincelerin sözleşmenin özüne ilişkin çekinceler olmadığı dile getiriliyor. Sözleşme'nin hedefi eşitliği sağlamaktan çok ayrımcılığı önlemek. Yani Sözleşme hükümetlerin bu konuda nötr değil yanlı olmasını bekliyor. Buna göre, dinsel, ailesel ve kültürel nedenlerden dolayı kadınlara karşı ayrımcılığın yasalarda yeniden üretilmesi insan haklarına aykırı bir uygulama olarak belirleniyor; kadın bedeninin kontrolü, alfabelerdeki cinsiyetçi öğeler, evlilik içi tecavüz gibi konular evrensel insan hakları anlayışı çerçevesinde bir insan hakkı ihlali olarak kabul ediliyor.

Eşitlik Yasası Tartışılmaya Başlandı

Ekim ayının ilk günlerinde Ankara İçkale Otelі eşitlik yasası üzerine yapılan seminere ev sahipliği yaptı. Avrupa Birliği'nin finanse ettiği toplantının koordinatörlüğünü Selma Acuner, organizasyonunu da Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği (KA-DER), Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (KASAUM) ile Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ortaklaşa gerçekleştirdiler.

Türkiye'de kadın konusunda çalışma yapan akademisyenler ve öğrenciler, kadın kuruluşları temsilcileri ve basın mensuplarının katıldığı toplantının açılış konuşmalarını Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk, Devlet Bakanı Hasan Gemici, Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Günel Akbay, Kasaum Müdürü Ülker Gürkan, Avrupa Konseyinden Danielle Levy-Puech yaptı. Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk, Anayasa'nın 10. maddesine atıfta bulunarak, maddenin herkesin kanun önünde eşit olduğunu ifade ettiğini, ancak kadın ve erkek arasındaki eşitliğin sağlanması konusunda yeni bir madde eklenmesi gerektiğini belirtti.

İsveç, Norveç, Fransa ve Portekiz'den gelen katılımcılar (Fransa'dan Caroline Mechin, Norveç'ten Ms. Krisitin Mile, İsveç'ten Raija Lounavaara, Portekiz'den Regina Tavares da Silva) ülkelerinde devletin içinde yer alan kadın politikası üreten kurumsal yapılar ve Eşitlik Yasası mekanizmaları konusunda bilgi vererek deneyimlerini paylaştılar.

Toplantının ikinci gününde ise, Türkiye'de mevcut durum ele alındıktan sonra genel değerlendirme bölümünde Türkiye'de bir Eşitlik Yasası çıkarılması konusunda tartışmalar yapıldı. Katılımcılar, bağımsız bir Eşitlik Yasası konusunda görüş birliğine vardı. Ancak, İsveç ve Norveç'de olduğu gibi

Ombudsmanlık sistemi ile mi yoksa Eşitlik Komisyonları ile mi ya da farklı bir mekanizma ile mi olacağı, belli alanların (istihdam, eğitim, şiddet, sosyal güvenlik gibi) öncelikli olarak ele alınıp alınmayacağı konusunda tartışmaların yapılması gerekliliği üzerine çalışmalar yapacak bir Komisyon oluşturulmasına karar verildi. Önümüzdeki günlerde bu konuda Komisyon çalışmalarına başlayacak.

Kuzey Ülkelerinde, kendi aralarında kurdukları işbirliği ve homojen yapıları nedeniyle, yasal durum ve kimi yasal alanlarda büyük ölçüde bir birlik sağlanmış. Bunlardan birisi, cinsler arası eşitlik. Kuzey Ülkeleri bu alanda belirli standartlarda ve hedeflerde anlaşılmışlar. Ülkelerin belli orandaki farklılıklarına rağmen, benzerlikleri cinsler arası eşitlik yasasında bir 'Kuzey Modeli' yaratılmasını mümkün kılmış. Kuzey modeli, kadınların ve erkeklerin yaşamın her alanında aynı haklara, yükümlülöklere ve fırsatlara sahip olmalarının gerektiği kabulüne dayanır.

Temel ilke ve hedefler aynı da olsa, Kuzey ülkeleri yasayla cinslerarası eşitliği sağlamakta farklı yollar seçmişler.

Norveç, İsveç ve Finlandiya'da Cinslerarası Eşitlik Ombudsmanı, ilgili Cinslerarası Eşitlik Sözleşmesinin tam olarak uygulanmasını sağlarken diğer organlar (örneğin konseyler) bu konuda ve ilgili konularda politikalar tasarlarlar. Danimarka ve İzlanda'da bir Cinslerarası Eşitlik Konseyi hem politikaların tasarlanması, hem de ilgili mevzuatın yürütülmesinden sorumludur. Yapıların ayrıntıları çeşitlilik göstermektedir.

Örneğin, İsveç Cinslerarası Eşitlik Sözleşmesi yalnızca çalışma

DÜNYA KADINLARINDAN

İSVEÇ- NORVEÇ

ve ekonomik hayatta cinslerarası eşitlikle ilgiliyken, Norveç Sözleşmesi çalışma ve ekonomik hayatın yanı sıra özel hayatta, kamu yönetiminde ve devletin genel işlevlerindeki eşitliği de kapsar. Her ikisinde de cinsler arası eşitliği düzenleyen bir sözleşme yürürlükte.

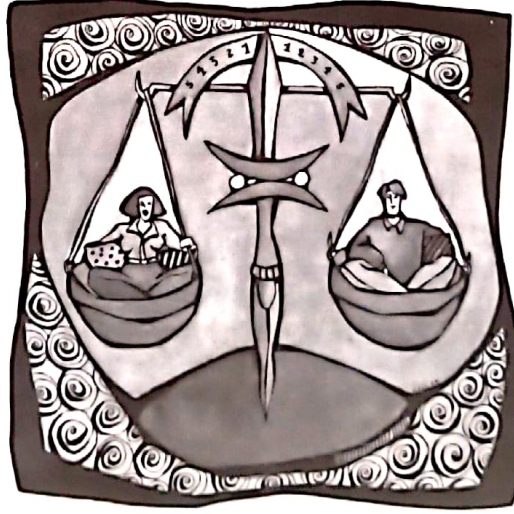
Norveç Cinslerarası Eşitlik Mekanizması

Norveç'te eşitlik mekanizması birbirine bağlı üç yapıyı içerir. Çocuk ve Aile Bakanlığı, Cinslerarası Eşitlik Ombudsmanı ve Cinslerarası Eşitlik Konseyi.

Çocuk ve Aile Bakanlığı: Hükümet sistemi içinde eşitliğin sağlanması için koordinasyon ve yürütme sorumluluğuna sahiptir. Bütçenin büyüklüğünü denetleyerek, Ombudsman ve Konseyin etkinliklerinin çerçevesini de oluşturur. Ancak, Ombudsman ve Konseyin yasalarca tanımlanmış işlerine ilişkin talimat verme yetkisi yoktur. Bakanlık aile politikalarından da sorumludur ve aile politikalarındaki yenilikler, kadınların emek piyasasına daha fazla katılımı ve ebeveynin sorumluluklarıyla iş yaşamlarının uzlaştırılması ihtiyacının artması ile elele gitmektedir.

Cinslerarası Eşitlik Konseyi: Konseyin esas işlevi aile hayatı, eğitim, genel iş koşulları ve toplumsal hayat gibi alanlarda cinslerarası eşitliği artırmaktır.

Cinslerarası Eşitlik Ombudsmanı: Cinslerarası Eşitlik Sözleşmesi, Sözleşmenin ilerletilmesi ve uygulanması için bir mekanizma kurmuştur, bu da Cinslerarası Eşitlik Ombudsmanı ve Cinslerarası Eşitlik Başvuru Kuruludur.

Kişilerin çıkarlarını korumak üzere hükümetçe atanmış olan Ombudsman ilk olarak 1979 yılında atanmıştır. Ombudsman, kişilerin ya da grupların şikayetlerini kabul eder, bu şikayetlerin adil bir biçimde sonuçlanması için çalışır. Ombudsmanın genellikle hukukçulardan oluşan az sayıda yardımcısı vardır. Ombudsmanın esas görevi, Sözleşmenin gereklerinin yerine getirilmesini sağlamaktır. Sözleşmeye aykırılık iddialarını kabul eder ve kendi inisiyatifleriyle de müdahalede bulunabilir. Bireyler, gruplar ya da örgütler Ombudsmana dava getirebilirler.

Normalde karar verme yetkisi olmayan Ombudsman Sözleşmeye ayrılık durumlarında tarafların gönüllü uzlaşmalarını sağlamaya çalışır. Ancak, Ombudsmanın karar ve görüşlerine uyulması, bu sistemde gelenekleşmiştir. Böyle olmadığı durumlarda, Başvuru Kuruluna başvuru yapma hakkı saklıdır.

Ombudsmanın ikinci işlevi, kamuoyunu Sözleşme ile, özellikle de Sözleşmenin gereklerine ilişkin uygulamalarla ilgili olarak bilgilendirmektir. Kurumun iyi bilinmesi, kamu yöneticilerinin, işverenlerin ve çalışanların, örgütlerin ve bireylerin Ombudsman ve Başvuru Kurulu'nun uygulamalarından haberdar olmalarını sağlar. Bunu yazılar, görüşmeler, dersler ve tartışma toplantıları ile hükümet tarafından oluşturulan komitelere katılarak yapar. Ombudsmanın rolü, kamusal bir roldür ve sık sık yazılı ve görsel basında yer alır.

Cinslerarası Eşitlik Başvuru Kurulu, Ombudsmanın görüşülmesini teklif ettiği konularda karara varır ya da Ombudsmana başvuran tarafların şikayetlerini dinler ve karar verir. Bu kurul, vekilleriyle birlikte yedi kişiden oluşur. Üyeler ve vekiller dört yıllık dönemler için atanırlar. Hükümet kurul başkanını ve vekilini atar, bu kişinin Hakim olması gereklidir. Kurul, Ombudsmandan farklı olarak bağlayıcı kararlar almaya muktedirdir. Aynı zamanda bu eylemin tekrarını önlemek ve sözleşmenin gereklerinin yerine getirilmesini sağlamak üzere karar da verebilir.

Ombudsmana başvuru süreci ücretsizdir ve bir avukatın yardımı olmadan yürütülebilir.

Gönüllü kuruluşlar eşitlik ulusal mekanizmasının bir parçası olarak kabul edilmekle birlikte, Norveç kadın örgütleri cinsiyetçilik konularında duyarlılık ve tutum gelişmesi konusunda yaşamsal bir öge konumundadır. Hükümet ve kadın örgütleri arasında yakın bir ilişki vardır, hükümet kadın örgütlerine maddi destek sağlar, ayrıca bu örgütlerinin temsilcilerine uluslararası alandaki resmi Norveç delegasyonlarında yer verir.

İsveç Ombudsmanı

İsveç Ombudsman sistemi, hukukta ve kamu yönetiminde yanlış idarelere ve baskıcı tedbirlere karşı bir garanti niteliğini taşımaktadır. İsveç'te İsveç Parlamento Ombudsmanı ile Hükümeti Görevleriyle İlgili Ombudsman ve bir de medya örgütlerinin sponsorluğu ile yürütülen Basın Ombudsmanı yer almaktadır.

İsveç Parlamento Ombudsmanı parlamenterler tarafından seçiliyor ve mahkemeler ile diğer otoritelerin faaliyetlerine, kamu güvencesinin sağlanması konusunda yardımcı olmayı amaçlıyor. Diğer ombudsmanlar daha özel konulara yönelik olarak hükümet tarafından belirleniyor ve Parlamento

DÜNYA KADINLARINDAN

Ombudsmanının danışmanlığında ona tabi olarak görev yapıyor. Bu Ombudsmanların hepsi; Tüketici Ombudsmanı, Eşit Fırsatlar Ombudsmanı, Etnik Ayrımcılığa Karşı Ombudsman, Çocuk Ombudsmanı ve Özürlüler Ombudsman Ofisi, kendi özel alanlarında benzer şekilde izleme sorumluluklarını yürütüyorlar.

Eşit Fırsatlar Ombudsmanı, 1980 yılında kurulmuş ve aynı iş yerinde kadın erkek eşitliğini içeren yasada yürürlüğe girmiş. Yasa, iş piyasasındaki koşullarla ilgili iki bölümden oluşuyor: İş yerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için *aktif ölçümler ve cinsiyet ayrımcılığının yasaklanması*.

Yasanın amacı; işteki gelişme olanaklarını sağlamanın yanı sıra, iş yaşamında kadın ve erkek için eşit hak ve fırsatlar sağlamak, sözleşme şartları ve diğer istihdam olanaklarının koşullarını iletme. Amaç, iş hayatındaki koşulların kadınlar açısından iyileştirilmesidir.

Yasa işverene birçok sorumluluk yüklemektedir. Cinsel taciz, cinsiyet temelindeki ücret ayrımcılığı ve işyerindeki toplumsal cinsiyet aleyhte etkileyen diğer koşulların kaldırılması, işverenin görevidir. 10 ya da daha fazla eleman çalıştıran işverenler ayrıca, toplumsal cinsiyet konusunda somut ölçülebilir gelişmelerin ayrıntılarıyla açıklandığı bir plan hazırlamakla yükümlüdür. Bu plan yıllık olarak yenilenmelidir.

1994 Haziranından beri, işyerindeki ücret farklılıkları üzerine bir araştırma yaptırmak ve farklılıkları düzenlemek de işverenin sorumluluğundadır. Yasanın diğer önemli bir yanı ise, işverenin kadın ve erkek çalışanlar için kazançlı istihdam sağlanmasını kolaylaştırma zorunluluğudur.

Toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmek için yapılacak aktif

ölçümler işveren, çalışanlar ve sendikalar tarafından birlikte hazırlanmalıdır.

Eşit Fırsatlar Ombudsman Ofisi, Yasanın diğer bölümleriyle birlikte çalışmaktadır. İşyerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini iletken aktif ölçümler, bilgi veren materyaller, eğitim programları, seminerler, dergi ve medya üzerine bilgiler iş piyasasındaki sektörlerin ve birey olarak işverenlerin toplumsal cinsiyet planlarının kontrolünü sağlayacak kampanyalardır.

Ayrımcılık hakkında şikayette bulunulduğunda ayrımcılığın yasaklanması konusu tekrar edilmelidir. Şikayetler bireysel temelde yapılmalıdır. Ücret ayrımcılığı durumlarında; karşı cinsten kıyaslama yapabilecek aynı işyerinde çalışan bir kişi bulunmalıdır. Grup şikayetleri durumunda ise; Eşit Fırsatlar Ombudsmanı, bir dizi eleme yapılarak seçilmelidir.

1995 yılında istisna olarak çok başvuru olmuş; hemşirelik sektöründen grup şikayetleri yapılmıştır. Ayrımcılık konusunda yılda 100 civarında şikayet yapılmaktadır. Örneğin, 1997'de 87 şikayet yapılmıştır.

Ombudsmanın ilk görevi, işverenleri Yasaya uymaları için ikna etmektir. İşveren bunu reddettiğinde, ya da anlaşmanın imkansızlığını ispat ettiğinde Ombudsman konuyu İş Mahkemelerine gönderir. Yasanın aktif ölçümlerle ilgili bölümlerine uyum konusunda karşı çıkış olduğunda (örneğin toplumsal cinsiyet planı hazırlanması ya da yıllık olarak yenilenmesi) Ombudsman Eşit Fırsatlar Komisyonu'na başvurulabilir. Komisyon, şikayet eğer kurallara uygun olarak belli bir tarihte yapılmamışsa, sorunun giderilmesi için belli bir düzenlemeye gitme hakkına sahiptir.

Afganistan'lı Kadınlara Destek Mesajı

1996 yılından bu yana Taliban yönetiminde olan Afganistan'da kadınlar kılık kıyafetlerinin İslama uygun olmaması nedeniyle şiddet görüyor. Bir kadın araba kullanırken yanlışlıkla kolu görüldüğü için dövülerek öldürüldü. Bir diğeri akrabası olmayan bir erkekle ülkeyi terk ederken öldürüldü. Profesyonel kadınlar için çalışma ve sokağa çıkmak yasak. Bu yüzden kadınlar arasında şiddetli depresyon ve intihar artıyor.

İntihar oranlarını tam olarak bilmek mümkün olmamakla birlikte uzmanlar uygun tıbbi yardıma erişemeyen kadınların şiddetli depresyon nedeniyle bu koşullarda ölmeyi, yaşamaya tercih ettiklerini belirtiyor. Çalışmaları yasak olduğundan akrabası veya kocası olmayan doktora derecesi olan eğitilmiş kadınlar sokaklarda dilenmek zorunda bırakılıyorlar. Kadın hakları, 1999 yılında insanlık dışı bir varlık veya mülk olarak algılanan kadınlar için küçük bir sorun değildir ve bu durum hiç kimse için kabul edilemez. Eşitlik ve insanlık onuru bir özgürlük değil haktır herkes için, Afganistan'da veya başka bir yerde.

Afganistan'daki kadınların durumunu protesto eden bir mesajdan imzanın olmasını istiyorsanız sarabande@brandeis.edu adresinden mesajdan bir kopya edinebilirsiniz.

DÜNYA ERKEKLERİNDEN

Şiddete Karşı Erkekler

Bu sayımızda ABD'de faaliyet gösteren eşitlik yanlısı ve şiddet karşıtı bir erkek örgütünü tanıtıyoruz. **Men's Resource Center.**

1981 yılında Tufts University'deki yedinci Erkekler ve Erillik Konferansına katılan Batı Massachusetts'li erkekler, bu toplantıdaki fikirlerden çok etkilenecek daha sağlıklı ve şiddet içermeyen yönde bir erkeklik rolünü tanımlamaya yönelik bir erkek network'ü kurmaya karar verdiler.

1982 yılında Men's Resource Connection adıyla kurulan örgüt, eski eril rolleri bir tarafa atmak için hem erkekler arasında hem de erkekler ve kadınlar arasında güçlü bir yerel taban hareketi oluşturmayı başardı. 1983 yılında bir bülten yayınlamaya başladılar.

Bu yıldan sonra, ülkeyi dolaşan bir bisiklet turuyla erkeklerin değişimi mesajını yaygınlaştırdılar. Babalara yönelik konferanslarıyla binlerce kişi organizasyonun mesajını aldı.

Zamanla MRC, organizasyon çalışmalarına yeni projeler kattı: Liselere yönelik eğitim programı, Şiddetle Başetme Programı, Destek Grupları Programı gibi:

1993 yılında şimdi bilinen adını alan kuruluş eril rollerle mücadele eden, yeni liderlik anlayışı geliştiren, değişim yaratan erkeklerle katkılarından dolayı onur ödülü vermeye başladı.

MRC içinde yönetim kurulu, çalışanları, üyeleri, destekçileri, gönüllüleri birlikte çalışıyor. Topluluk, ailede ve hayatımızda her tür baskı ve kısıtlamaya meydan okuyan bir liderlik geliştirmeye devam ediyor. Bu ilke MRC'nin temel ilkesi.

Kuruluşta üç destek grup programı yürütülüyor. Erkeklerin kendi hayatları ve rolleri hakkında konuşup tartışabileceği herkese açık gruplar olan bu çalışmada cinsel tacize uğrayan, homoseksüel, biseksüel ve transüksüel erkeklerle yönelik tartışmalar ve terapiler yapılıyor.

MRC'nin destek grupları, gençlik grupları, şiddeti önleme konularında eğitici eğitimleri ve atölye çalışmaları da bulunuyor. Gençlik Eğitimi Programında, gönüllü eğiticiler tarafından ilk, orta ve lise öğrencilerine sağlıklı erkeklik, ilişkide karşılıklı saygı ve tercih,

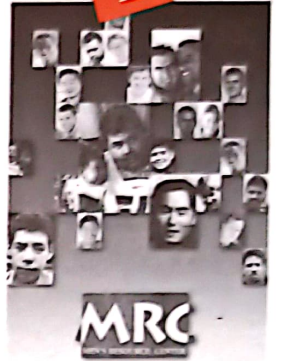
cinsel saldırı ve taciz, flört gibi konularda kadın kuruluşlarının da desteğiyle grup çalışmaları ve eğitimler düzenliyor. Bu program kapsamında gençlerle birlikte çalışan, öğretmen, uzman ve danışmanlara yönelik eğitim çalışmalar da bulunuyor.

MRC'nin 1989 yılından bu yana sürdürdüğü bir başka program ise Şiddetle Başeden Erkekler programı, MOVE olarak anılan programda partnerine fiziksel, duygusal, sözel, ekonomik ve cinsel şiddet uygulayan erkeklerle yönelik 20 veya 40 hafta arasında değişen bir danışmanlık ve eğitim programı veriliyor. Programa şiddet uyguladığını kabul eden veya şiddet uyguladığı belirlenen erkekler katılıyor. Çalışmanın belli dönemlerinde partnerlerin de katılımı mümkün olabiliyor. Özel alandaki şiddetin bir kızgınlık sonucu ortaya çıktığı için hoşgörülebiyecek bir tutum olmadığına inanan MRC, şiddetin eşler arasındaki eşitsiz güç ilişkilerinden kaynaklandığını, gelen gönüllülere ve katılımcılara anlatıyor. Ev içinde yaşanan şiddetin çözülmesi konusunda feminist bakış açısından yararlanıyorlar. Eğitim programı sırasında şiddet uygulayan kişiye, davranışlarının bütün sorumluluğunu alması, şiddet uygulamaya derhal son vermesi yönünde konuşma ve tartışmalar iletiliyor. Bu program içinde erkeğin eşi veya arkadaşı olan kadına da danışmanlık hizmeti veriliyor ve her ikisi ile de sürekli telefon bağlantısı kuruluyor.

Babalık programı ise MRC'nin bir diğer projesi - Babalık rolü ikincil bir ebeveyn rolü olarak algılandığından erkekler sağlıklı bir babalık figürü geliştiremiyorlar. Bu nedenle sağlıklı babalık konusunda kişisel danışmanlık hizmeti ve grup çalışmaları düzenleniyor.

MRC üç aylık bir bülten yayınlıyor, çeşitli televizyon ve radyo programları, belgesel filmleri ile amacını gerçekleştirmeye yönelik geniş bir alanda faaliyet gösteriyor.

Bilgi için: Men's Resource Center • Amherst, Massachusetts 01002
Tel: (413) 253.9887 • Faks: (413) 253. 48 01 • e-posta: mrc@valinet.com.

YİNE BİR 25 KASIM

Bu yıl da Kadına Yönelik Şiddet Kinama Gününü, şiddete kurban giden ve ne yazık ki magazin haberi olmaktan öte gitmeyen bir ilgiyle karşılanan bir çok kayıp ve şiddet kurbanını anarak geçireceğiz.

1960'larda Dominik Cumhuriyeti'nde Sosyal Değişim Hareketi'nden Mirabel Kardeşlerin öldürülmesi nedeniyle uluslararası düzeyde kabul gören bu günde dünyanın her yerinde kadınlar şiddete karşı seslerini daha bir yüksek çıkaracaklar.

Birleşmiş Milletler, Kadının Statüsü Komisyonu kadına yönelik şiddet tanımının içine şunları dahil ediyor :

- "Hırpalama, dayak, ailedeki kız çocuklarının cinsel istismarı, evlilik içinde tecavüz, kadınların cinsel organlarını sakatlamak ve kadına zarar

Feyhan Güver / Leman / 28.08.1999

veren diğer geleneksel uygulamalar, evlilik dışı ilişkilerde şiddet ve istismara yönelik şiddet;

-İşyerinde eğitim kurumlarında ve başka yerlerde tecavüz, cinsel istismar, saldırı, gözdağı ve tehdit de dahil olmak üzere fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, kadın ticareti ve fahişeliğe zorlamak,

- Nerede olursa olsun devletler tarafından işlenen ya da görmezden gelinen fiziksel cinsel ve psikolojik şiddet".

Türkiye'de kadına yönelik şiddet hem erkekler hem kadınlar tarafından hâla meşru görülüyor. Şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşları ve kadın sığınma evleri varolma savaşı veriyor. Şiddet bu kadar geniş bir alan yayılmışken ve koruma ve destek mekanizmaları bu kadar azken 25 Kasımları daha bir gayret ve cesaretle anmak, sesimizi daha fazla kadın şiddet kurbanı olmadan duyurmak zorundayız.

Marmara Depremi hepimizin hayatında değişen ölçülerde izler bıraktı. Hep şikayet ettiğimiz toplumsal duyarsızlığımız bu kez doğrulanmadı. Ancak alışık olduğumuz türden bir duyarsızlık ise yine bizi utandırdı; devletin vatandaşına sahip çıkması her zamanki gibi gecikmeli ve eksik oldu. Bu yöndeki eleştiriler yine kötü niyetli ve yıkıcı olarak algılandı ve kimse üzerine alınmadı. Devlet cephesindeki bu alışageldiğimiz yaklaşım, insanları bir kez daha 'değişen bir şey yok' diye düşündürürken, sivil örgütlerin ve bireysel çabaların işlevselliği hepimizi heyecanlandırdı. İnsanlar yardımları kendi elleri ile deprem bölgelerine ilettiler. Sivil toplum örgütleri ve üniversiteler deprem bölgesinde kriz masaları oluşturdular. Deprem bölgelerine kendi imkanları ile gidemeyenler belki de hayatlarında ilk defa sivil toplum örgütleri ile bağlantıya girdiler, sivil örgütlenmenin önemini farkettiler. Depremi yaşayanlar ise deneyimlerini, çokça yineledikleri 'bize ne yardım geldiyse halktan geldi' sözleriyle dile getirdiler. Bu büyük yıkımın bize kazandırdığı bu en önemli çıkarım, umarız toplumsal hafızamızdan kolayca silinmez ve sivil toplum örgütleri içinde olma gerekliliği ortak bir bilince dönüşür.

Uçan Haber

Bir Enkazın Altından Kalkabilmek...

Onlardan biri olabildik ama değildik. Yine de onların gibi gitti aklımız başımızdan; çünkü ölümün böylesi... çok, çok kötüydü.

Sonra yaşamımızın hemen solabilecek bir buket çiçek olduğunu anladık. Çünkü insanları öldüren deprem değildi yalnızca ona yardım eden insanlar vardı aramızda. Çeşitli tür ve biçimde: Ölümüne sebebiyet veren, çıldırtan, isyan ettiren, bezdiren, pes dedirenler... Bugüne kadar 24 müteahhit cezaevine konsa da, firarda olanlar aransa da, yeni başlanan inşaatlarda yine tanıdık ilişkiler ortaya çıkıyor. İçimizde yine bir sıkıntı var. "Fay hattı pay hattı olmasın" diyoruz ama olmasın'ın dilek kipini, olmayacak'ın gelecek kipine çeviremeyeceğimizden endişe ediyoruz. Biz mi tükendik yoksa tüm denetim organlarının bizim denetleyemediğimiz araçlar elinde olmasından mı bu umutsuzluğumuz? Demokrasi bir araç mıdır, amaç mıdır sorusunu anıştırır biçimde, vekillerimiz ve bürokratlarımızın bizim ihtiyaçlarımızın aracı mı, yoksa kendilerinin birer amacı mı, bilemiyoruz.

Önce, deprem bölgesi dışından gelenler çoğunlukta olmak üzere, talancılarla tanıştık. "Ölümler altın takamaz" deyip bir başka türden koridorlar açıyorlardı enkazda. Deprem bölgesinde yaşayanlar arasında ise, hayallerinde hep silah tüccarı olarak savaştan servet sağlamayı isteyenler, savaşın yerine depremi, silahın yerine bir damla suyu koydular. İnleyen bir ambulans için açılan yoldan yararlanarak, ambulansın arkasına takılarak trafikten sıyrılanları görmüşsünüzdür. Onların uyanıklığı komik iken bunları dopedüz trajik idi.

İçimizdek

İnsanlar Öldü ama İnsanlık Ölmeyecek! Bu, Turizm Bakanlığı'nın, bize yardım elini uzatan ülkelere göndermek üzere hazırladığı teşekkür ilanının metninde kullanılan bir cümle. Bizim insanlığımızın ise öğreneceği şeyler var henüz. Talancılardan sonra vurguncu yurttaşlarımızı tanıdık çünkü. Depremden önceki fiyatı 17 milyon olan çadırlar, deprem sonrasında bir anda 90 milyondan satılmaya başlanmış.

Yıkıldığı evinde, kiracı oturan bir evsahibi, evinin onarımı için devlet kanallarını zorlayacağına, kiracısına dayatıyormuş: "Civarda herkes 150 milyon kiraya oturuyor, sizse 60 milyona. Bu afet de allahaftan geldi zaten, beni ilgilendirmez, evi yaptırmanız lazım" diyormuş. Adamcağız boynu bükük devletin kira yardımı için kuyruğa girerken, bir de duymuş ki az hasarlı evlere, hele hele kiracılara kira yardımı yapılmayacakmış.

Depremi ölmeden atlatmanın çareleri var, vicdansızlığın ise yok.

Çocukluğumuzun Cetvelle Çizilmiş Çadırları

İlkokuldayken Kızılay haftasında hep çadır çizerdik. Kızılay'ın imgesi hep ama hep çadır olmuştur çocukluğumuzdan beri. Şimdi hayallerimiz yıkıldı. Kızılay çadırları hiç de işe yaramazmış meğerse. Ama devlet, her şeyini verir, ödün vermez! Devlet her şeyi kabul eder, eleştiri kabul etmez. Çadırkentlerin başına yine Kızılay'ı getirerek ne kadar yenilmez ve pabuç bırakmaz olduğunu bir kez daha kanıtladı; kamuoyunun incinmiş duygularına rağmen!

Hayat Kurtaran Satanistler!

Satanist avına çıkanlar ne çabuk unuttu ki koşup kurtarma ekiplerine katılan nice gönüllü gencin arasında uzun saçlı ve küpeli olanları da vardı, hem de çokça. Celal Başlangıç, Radikal'de yazdı; enkaz kaldırma çalışmalarını izleyen bir genç, kendi siyasi görüşünü paylaşan pek çok arkadaşını enkaz kaldırma çalışmalarında görmediğini ama bu beğenmedikleri kulağı küpeli - saç uzunların hayat kurtarmasından, kendilerine çok iyi davranmasından, "siz acılısınız zaten, enkazı bırakın biz kazalım" demelerinden çok etkilendiğini söylemiş.

Sadece Saat 03.02'yi Gösterirken Sınıf Farkını Ortadan Kaldırmıştı Deprem

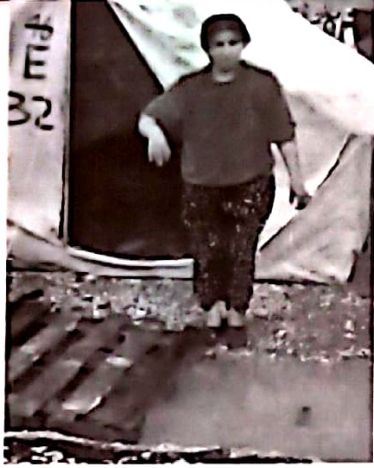
Evet, depremde zengini yoksulu, kadını-erkeği aynı anda öldü, aynı anda yaşama döndü, aynı parkta sabahlayıp, aynı duaları okudu. Yaşamın da, farklılıkların da sıfır noktasıydı o. Ama sonra varsıllar-yoksullar, erkekler-kadınlar gibi temel çelişkiler yeniden kurdu denklemini. (Çadırkentler söz konusu olduğunda şanslılar-şanssızlar gibi bir büyük çelişki kategorisi daha oluştu)

Deprem bölgelerinde insanlar yeni ve çilekes bir yaşama ayak uydur-
şın zor tarafını yine kadınlar üstlenmiş durumda. Onlar çadır önerisi

Sabah / 22.09.1999

DEPREM

En Çok Da Kadınlara

Acılar bizi birleştirdi ama günlük yaşamı sürdürmek çabası kadınların omuzlarından inmiyor.

Felaketlerden en çok kadınlar ve çocuklar etkileniyor. Tıpkı sağlık, eğitim gibi hizmetlerden az yararlandıkları, üretimden ve gelirden katkıları oranında pay almadıkları gibi.

Kadınların depremde ne kadar etkilendiğini görmek için çok yazı bulamayız belki ama gazete fotoğraflarında ve televizyonlarda çadırların arasında günlük işlerin peşinden koşan kadınları gördüğçe, kadınların işinin hiçbir zaman bitmediğini bir kez daha anlayabiliriz.

Kadınlar, kendi sıkıntılarına ek olarak eş ve çocuklarının depreme bağlı moral ve davranış bozuklukları ile de mücadele etmek zorunda kalıyorlar : "Huylarımız değişti depremden sonra, kocalarımızla da yeni yeni konuşmaya başladık." Kadınlar uyuyamıyor, yıkanamıyor. Ama yemek pişirmek, çamaşır ve bulaşık yıkamak, ortalığı toplamak, gerektiğinde ütü yapmak ve yardımlar dağıtılırken ihmal edilmek, elleri boş dönmek her koşulda onların kaderi gibi. "Bir kilo şeker için iki saat kuyrukta beklemek ağırına gidiyor" onların. Çamaşır ve bulaşıklarını kapı önlerinde yıkadıklarını söyleyen kadınlar kış geldiğinde ne yapacaklarını bilmediklerini de ekliyorlar

En çok da çocuklarının okula başlayamamasından endişeliler. Hepsini geleceklerini güvence altına almak istedikleri çocuklarının bir an önce okullarına kavuşmasını istiyor.

Adapazarı'ndaki kadınlar, ihtiyaç tespiti yapılırken neye ihtiyaçları varsa söylüyordu. İhtiyacı olmayanlar ise ihtiyacı olabilecek tanıdıklarına yönlendirdi bizi. Evlerin bahçelerine kurulmuş ve yağmur yağdığında çamur yığınının dönecek zeminlerin üzerinde günlük işleri kotarıırken komşuluk da yapıyorlardı.

Bir arkadaşımız Adapazarı'nda, kadınlara ped dağıtırken pedler bitince orada duran tampon kutusundan bir tampon alıp nasıl kullanılacağını anlatmış. Kadınlar bunun üzerine geriye kalan tamponların tamamını tüketmişler.

Kadın hareketi, kadınları bir araya getiren ve deprem sonrası sıkıntılarını paylaşmalarını sağlayan ortak mekanlar kurmakta gecikmedi. Yani deprem bölgesinde kadın örgütleri var. Kadın Dayanışma Grubu "Kadın Çadırları" kurdu. Bu çadırlarda, kadın hareketinde aktif olarak yer almasa da kadınların, depremden erkeklerden farklı etkilendiğini düşünen gönüllüler çalışıyor. Burada görev almak isteyen başka gönüllülere de kapıları açık. Bu çadır, kadınları çadırkentlerdeki küçük çadırlardan kurtaran, kadın kadına oturup sohbet edebilecekleri bir yer olarak tasarlanmış. Kadın Çadırı projesi zaman zaman çeşitli konularda danışmanlık ve kreş hizmetleri ile de kadınları destekleyecek.

Kadın Emeklerini Değerlendirme Vakfı, Sosyal

Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ile yaptığı işbirliği ile dört merkezde kadın ve çocuklara yönelik birimler kurdu. Kadının İnsan Hakları Projesi de İzmit'te kadınlara yönelik rehabilitasyon merkezi kurdu. Uzun vadede yerel yönetimlerle de birlikte çalışmayı planlayan vakıf, bölgedeki gönüllü sayısının da giderek azaldığını hatırlatıyor. Eşlerini kaybeden, çocuklu ve yoksul kadınlar en zor durumda olanlar hiç kuşkusuz. Örneğin zaten hayatını temizliğe giderek kazanan birçok kadın artık çalışma alanları olmadığından tüm gelir kaynaklarını yitirdiler.

Kadınlar felaket zamanları dışında bile eşleri veya ailelerinin denetiminde yaşadıkları için eşini kaybeden annelere veya ebeveynini kaybeden genç kızlara kendi hayatlarını kurma olanağı sağlamak hiç akla gelmiyor. Bütün planlar, bu kadınları ya kendi ailelelerinden bir erkeğin yanına ya da başka bir allenin yanına yerleştirebilmek üzerine kuruluyor.

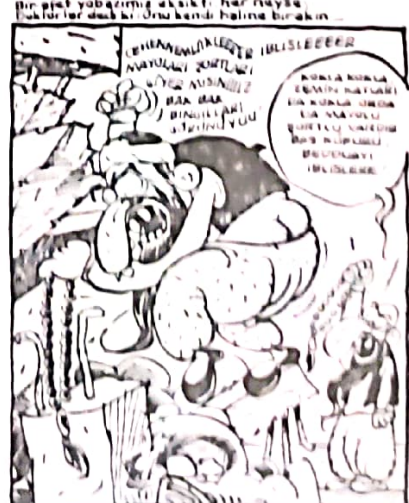
Çeşitli gazetelerde yayınlanan röportajlara bakılacak olursa kadınlar devletten birşey beklemiyor artık. Birşey gelmeyeceğine inanmışlar. Yakınlarını kaybedenlerin ise ne birşey talep edecek ne de bekleyecek hali var.

Erkekler Fen Biliminden, Kadınlar Sosyal Bilimlerden

"Yuvayı dışı kuş yapar" ya, gerçekten de düzen kurucudur kadınlar. Gerçekçidir. Nitekim olası bir deprem için önlem olarak enkaz altında gerekenler çantası hazırlayanların büyük bölümünü de yine kadınlar oluşturuyor. Mesleki tercihlerde cinsiyetçi bakışımızı değiştirsek de, erkekleri hemşire, kadınları mühendis olarak görebilsek, her şey daha farklı olmaz mıydı?

Düşünsenize, bir kadının varoluşunun anlamının sakız gibi çamaşırlar, gıcırdayan bardaklar, "bal dök yala" yerler, "yeme de yanında yat" yemeklerden; sarsılma da yıkılmayan binalar olarak değiştiğini... Yaptığı işin altına imzasını atacaksa, en iyisini yapanlarımızın sayısı o kadar fazla ki Yaptığımız iş, karavana sevmeyen kocamıza deprem usulü pişirilmiş nefis yemekler olmasın, bir bina yapalım, öyle bir bina yapalım ki yıkılmasın hayallerimiz, imgelerimiz, geleceğimiz

Pınar Şenel - Hanife Aliefendioğlu

Öpe Öpe

Tavan üstlerine çökerken çocuğunun üstüne kapanan bir kadın, onun kurtulmasını sağlamış. "Önce her tarafını öperek kontrol ettim yaşayıp yaşamadığını. Onu hiç korkutmadım" demiş kurtulunca. Öyku hep aynı: Deprem anında çocuklarının üstüne kapanan anneler. Bazılarında durum tam tersi. Çocuk ölüyor, anne yaşıyor. O kadınlar neler hissediyor şimdi? Bazılarının ise bazı çocukları ölmüş, bazıları hayatta kalmış. Enkazdan ana babasını tırnaklarıyla kazıyarak kurtaran bir genç kız anlatıyordu. Annesi enkazın altındayken ağabeyinin adını bağırmış hep. Ağabey ölmüş depremde, küçük kızsaa ana-babasını kurtarmış.

içimizdeki DEPREM

KADIN EMEĞİNİ DEĞERLENDİRME VAKFI DEPREM BÖLGESİ PROJESİ

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV), özellikle İstanbul'un dar gelirli bölgelerinde gündüz çocuk bakım ve eğitim hizmetleri ile kadınların kalkınma sürecine katılmalarını kolaylaştıracak hizmetler sunma alanında 12 yıllık deneyime sahip. Bu deneyimini depremde zarar gören bölgelerimize taşımak istiyor. Planladığı işleri BİTAV vakfının teknik danışmanlığı ve SHÇEK Genel Müdürlüğü koordinasyonunda (protokol çerçevesinde) gerçekleştirmekte.

Projenin Amacı

17 Ağustos 1999 tarihinde yaşadığımız ve çok sayıda vatandaşımızı yitirdiğimiz depremde etkilenen bölgelerde (çadır/prefabrik kentlerde) 0-6 yaş arası çocuklara bakım ve eğitim hizmetleri vermek, daha sağlıklı ve güvenli mekanlar ve sağlıklı beslenme imkanları yaratmak; kadınlara ise hem bireysel hem de sosyal yaşamlarını yeniden kurmalarına destek vermek üzere ÇOCUK VE KADIN MERKEZLERİ kurmak.

Projenin İçeriği

Halen çadır ve container'larda devam etmekte olan Çocuk ve Kadın Merkezleri (Adapazarı-Emirdağı, Gölçük-Şirinköy, İzmit-Bekirpaşa/Eski cephanelik, İzmit-Güney mahallesi), SHÇEK ve Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı işbirliğiyle Belediyeler/Valilikler tarafından belirlenen geçici yerleşim alanlarında prefabrik, düzgün hijyen ve şartlarına sahip, 250 m2 civarında şu an sayısı 4 olan ancak en az 6 adet prefabrik merkez kurulacak. Bu merkezlerde 1 adet kadınlar için toplantı/egitim/işlik mekanı, çocuklar içinde her birinde WC/Banyo

bulunan 3 adet grup odası, 1 çamaşırhane, 1 depo, 1 ofis personel yatakhaneli, 1 mutfak bulunacak.

Bu merkezlerde:

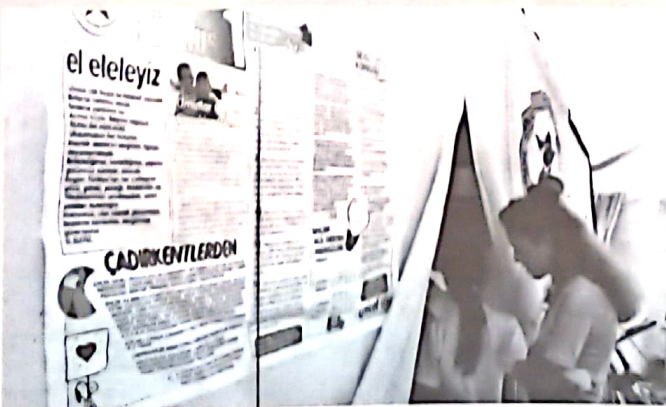
- 0-6 yaş çocuklar için gündüz bakım ve eğitim hizmetleri verilmekte,
- Çocukların anneleriyle katılabilecekleri oyun grupları organize edilmekte,
- İhtiyacı olan anne ve çocukların sağlık kontrolleri ve psikolojik rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanmaları sağlanmakta,
- Kadınlara çocuk bakım ve beslenme, hijyen konularında ve çadır kent/prefabrik kent yaşamının iyileştirilmesi için ihtiyaç duydukları konularda eğitim verilmekte,
- Çocuklar için günlük destekleyici beslenme sağlanmakta,
- Kadınlara çalışarak ihtiyaçları ve sorunları birlikte tartışılmakta, çözümlerine katılmaları için desteklenmekte, acil ihtiyaçlarının karşılanması için diğer yardım sevenlerden ya da kuruluşlardan destek mobilize edilmektedir,
- Kadınlar için gelir sağlayıcı eğitimler verilmekte olup, girişimci kadınlar için iş kurma imkanı amaçlı kredi imkanları yaratılacak. Kadınlar için iş olanakları aranacaktır,
- Kadınlar çadırkent ya da prefabrik kentlerde ortak sorunların çözümünde rol almaları için destekleneceklerdir,
- Çadırkent yönetimi ve diğer çalışanlara ulaşım, eğitim ve diğer hizmetler konusunda yardım ve destek sağlanacak, Çadır kentin beslenme, eğitim ve sağlık malzemesi ihtiyacı için destek verilecektir.

Duvarın al haberi

Tam da kelime anlamıyla her şeyin, ama her şeyin yerle bir olduğu, evlerin yerle bir olduğu, yaşamların yok olduğu deprem bölgesinde, depremde yaklaşık iki ay kadar sonra, hayat da bu yeni oluşumlara uygun olarak alternatif bir görünüme büründü. Sokaklar, bahçeler okul; çadırlar hastane; tırlar eczane oldu. Başbakan, "Televizyon izleyemeyenler yaptığımız iyi şeyleri göremiyorlar," dedi. Halbuki, deprem bölgesinde olan iyi şeyleri çadırkentlerin sakinleri, yeni kentlerine yerleştirilen duvar gazetesinden takip ediyor. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) ve UNICEF'in ortak projesi olan "duvar gazetesi", hem yetişkinler hem de çocuklar için ayrı ayrı içerikte ve dizaynda basılıyor. Yetişkinler için olan gazetenin öncelikli amacı, çadırkentler arasında

iletişimi sağlamak ve ağırlıklı gündemi depremde sonra yaşam olan bir yerel bülten olabilmek. Gazetenin bir köşesinde sabit olarak her hafta çıkacak olan SHÇEK'in bölgedeki kriz merkezi telefon numaralarının dışında, diğer konular çadırkentlerin kendi özel gündemiyle paralel olarak değişecek. İlkokul çağı çocuklarını hedefleyen diğer gazete ise yazıdan çok görselliğe ağırlık veriyor. İsimleri olmaksızın, korkularını, hayallerini, kızgınlıklarını, depremde bu yana çadırkentlerde başlarına gelen en üzücü ya da en komik olayları yazacak olan çocuklar her hafta kendi yazılarını gazeteden takip edebilecekler. Her iki gazete de iki haftada bir değişecek ve bir sonraki haftanın içeriği, bölgeye sürekli gidip gelen SHÇEK çalışanları tarafından derlenecek.

içimizdeki DEPREM

Depremzedelere Psikolojik Yardım

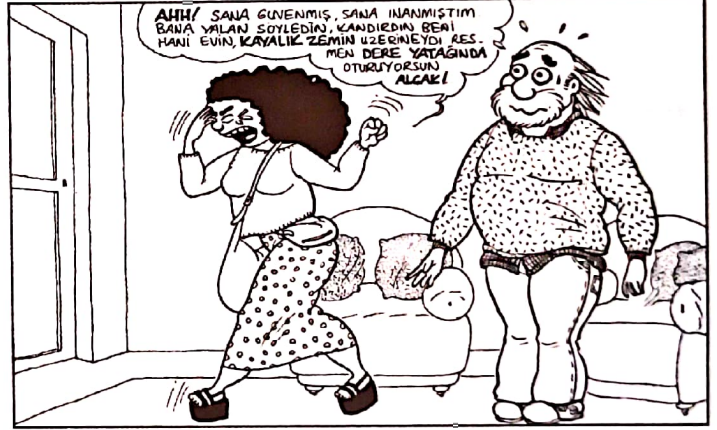
Kosova Modeli

17 Ağustos'un erken saatlerinde Marmara Bölgesi'nde meydana gelen deprem, onbinlerce insanın yaşamını bir anda altüst etti. Kırkbeş saniye gibi kısa bir süre içinde onbinlerce insan evlerini, arkadaşlarını, ailelerini kaybettiler. 17 Ağustos gecesi ilk kez çok farklı bir korku türüyle tanıştılar. Ayağımızı bastığımız en maddi dayanağımız olan yeryüzünün hiç de sağlam olmadığını, çok da acımasız olabileceğini öğrendiler. Gazeteler, her gece saat 03.00 gibi, tam depremin olduğu saatlerde yataktan fırlayan, küçük artçı şoklarda panik atak yaşayan, her gün sabah çadırından çıkıp gününü yıkılmış evinin önünde geçiren insanların öyküleri ile dolu. Psikologlar yaşanan bu travmanın kolay atlatılamayacağı ve uzun vadeli bir psikolojik müdahaleye gerek olduğunu söylüyorlar. Deprem Bölgesi'nde birçok proje yürüten UNICEF, depremden etkilenen çocukların yaşadıkları travmayı daha kolay atlatabilmeleri ve ileride başgösterebilecek psikolojik bozukluklarını engelleyebilmek için Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte, ilk etapta altı ay sürmesi planlanan bir proje başlattı. Depremzede öğretmenlere uygulanacak olan "Debriefing" denilen bu özel terapi yöntemi, kitlesel ölüm, büyük ani kayıplar ve savaş durumlarında kullanılmak üzere geliştirilmiş bir metod. Daha önce Ruanda, Angola, Bosna ve Kosova'da

uygulanan bu metodu, bu defa deprem bölgesinde uygulamak üzere, metodu geliştiren Norveçli doktorlar Türkiye'ye gelerek, Türk psikolog ve psikiyatristlere "Debriefing" hakkında dört günlük bir seminer verdiler.

Seminerin sonunda katılımcılar deprem bölgesine giderek, bölgedeki eğitim mensupları ve psikolog ve psikiyatristlere verdikleri seminerler aracılığı ile gitgide fazlalaşan sayıda insana ulaşacaklar. Ölü ve yaralı sayısının neredeyse savaş kayıplarına eşit olduğuna dikkat çeken psikologlar, bu ağır travmanın ancak uzun vadeli ve sistematik çalışmalarla hafifletilebileceği görüşündeler.

Tehlikeli İlişkiler / Ramize Ezer

Psikologlar Derneği

Deprem sonrasında tüm ülkede insan psikolojisinin önemi konusunda bir bilinçlenme süreci yaşandı. Günlük gazetelerde her gün deprem psikolojisi ve bundan korunmanın yolları üzerine yazılar görmeye başladık. Daha önce telaffuz edilemeyen 'terapi/psikolojik destek ihtiyacı' depremzedeler tarafından dile getirilmeye başlandı. Türk Psikologlar Derneği de 26 Ağustos tarihinden itibaren deprem özel çalışma grubu kurarak, onar kişilik ekipler ile deprem bölgelerine ulaştı. Ayrıca, dernek tarafından yayınlanan Deprem Sonuçlarını Tanıma ve Hafifletme kitapçığı büyük ilgi gördü. Dönüşümlü olarak görev yapan Psikologlar Derneği ekipleri halen psikolog ve psikoloji öğrencilerinin katılımına gereksinim duymakta.

Ayrıntılı bilgi için:

Tel: 0312 425 67 65 - 418 15 50 (Ankara) • Tel: 0212 245 65 65 - 293 93 39 (İstanbul) • Tel: 0 232 418 15 50 (İzmir) • Tel: 0 224 224 62 14 (Bursa)

e-posta: bilgi@psikolog.org.tr • web site: www.psikolog.org.tr.

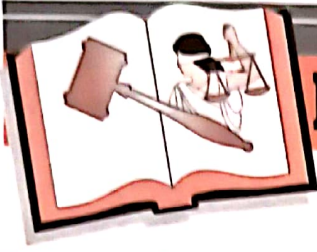
Gazi Üniversitesi'nin Depremzede Öğrencileri İçin Yaptığı Çalışmalar

Gazi Üniversitesi'nde ilkin fakülteler özelinde yürütülen deprem yöresine yardım çalışmaları 3 Eylül 1999'dan itibaren İİBF'nin etrafında tek bir koordinasyonunda toplandı. Koordinatör Doç. Dr. Ufuk Seroğlu.

Koordinasyonun amaçları: Aynı yardım, depremden zarar gören öğrencilere her türlü destek, düzenlenen anketlerle zararın boyutunun saptanması, fakültelerin uzmanlık alanlarına uygun yardım ve destek hizmetlerinin verilmesi.

Merkez olarak seçilen Adapazarı'nda iletişim bürosu 11 Eylül'de açılmış. 28 Eylül'e kadar tamamlanan çalışmalarla yörede Gazi Üniversitesi'ni kazanan öğrenciler saptanmış. Afet bölgesinde yapılan "yerinde" kayıtlarla öğrencilerin önkayıtları onlar için en kolay olan biçimiyle sağlanmış. Ailelerine de ulaşılarak hem destek hizmeti hem de aynı yardım yapılmış. Tüm bunlarla birlikte öğrencilerin sadece ekonomik olarak değil, psikolojik olarak da desteklenmeleri için gereken çalışmalar halen sürdürülmekte. Hedeflenenler arasında burs ve kitap yardımı sağlama da var.

Gazi Üniversitesi'nin depremzede öğrencilerine yardım (aynı, burs vb.) etmek isteyenler; (312) 215 35 43 numaralı telefondan Doç. Dr. Nurcan Özkaplan ile iletişim kurabilirler.

HUKUK VE KADIN; ne var, ne yok?

"Aşağıdaki yazı, A.Ü. Hukuk Fakültesi Öğretim Elemanları'ndan Ü. Akin, A. Arıdoğan, T. Erhürman, M. Kayaçağlayan, C. Ozansoy, B. Öztürk, M. Sancar, A. Tekinsoy, A. Ulusoy tarafından kaleme alınmış ve Birikim dergisinin 125/126. sayısında yayınlanmış metnin kısaltılmış halidir."

DEVLETİN DEPREMLE HUKUKU

Deprem Sonrası Uygulanması Gereken Hukuki Rejim I.- Sıkıyönetim(...) Deprem sonuçlarıyla başedebilmek için "olağan yönetim usulleri"nin dışında "olağanüstü" ya da "istisnai" hukuksal rejimlerin uygulanmasını talep etmek, depremin "olağanüstü" yıkıcı etkilerinin karşısında anlaşılabilir birşeydir. Ancak bu bağlamda gündeme sokulmak istenen sıkıyönetim talebinin ardında yatan mantık inandırıcı olmadığı gibi, bu talep anayasal temelden tamamıyla yoksundur...

(S)ıkıyönetim, "Anayasanın tanıdığı hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelen ve olağanüstü hal ilanını gerektiren hallerden daha vahim şiddet hareketlerinin yaygınlaşması veya savaş hali, savaş gerektirecek bir durumun baş göstermesi, ayaklanma olması veya vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın veya ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması sebepleriyle" ilan edilebilir(...) Kısacası Anayasa, "tabii afetler nedeniyle sıkıyönetim" gibi bir kuruma yer vermemiştir(...) Açık anayasal çerçeveye rağmen bu talebi gündeme taşımak isteyenlerin, gerçekten de felakete etkili müdahalenin imkanlarını mı aradıkları, yoksa her türlü "kriz"i ancak otoriter usullerle yönetebileceği kanaatinin teyidi peşinde mi oldukları ciddi şekilde sorgulanmalıdır.

II. -Olağanüstü hal :(...) Olağanüstü halin konusu ve içeriği ülkeden ülkeye ve olağanüstü hal rejiminin çeşidine göre değişmekle beraber genel olarak olağanüstü hal rejimleri, kendilerine vücut veren tehlike veya tehdidin üstesinden gelmeyi iki alanda özel düzenleme yapılmasına bağlı kılmaktadırlar: İdarenin yetkileri ve temel hak ve özgürlükler(...) **(S)ebebini** doğal afetlerin oluşturduğu olağanüstü hal rejiminin niteliği, esas itibarıyla mülkiyet hakkına ve "Piyasa özgürlükleri" diyebileceğimiz kategorilere yönelik kısıtlayıcı ve yükümlendirici müdahalelerle belirlenir. Bu konuyu düzenleyen 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanununun 5. maddesi de tabii afet sebebiyle "olağanüstü hal ilan edilmesi durumunda; felakete uğrayanların kurtarılması, meydana gelen hasar ve zararın telafisi için ihtiyaç duyulan ve hemen sağlanamayan para ve her türlü taşınır ve taşınmaz mallar ve yapılması gereken işler; para, mal ve çalışma

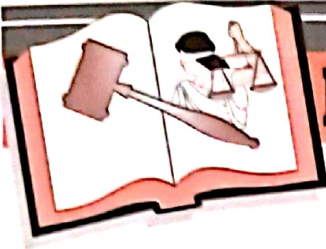
yükümlülüğü yoluyla sağlanır." demek suretiyle bu tür olağanüstü hal rejiminin konusunu belirginleştirmektedir(...) Nesnel bir bakışla, deprem afetinden sonra hükümetin yapması gereken ilk işlerden birinin Anayasanın 119. maddesine dayanarak "olağanüstü hal" ilan etmek olduğu da söylenebilir. Çünkü böylece kurtarma, yardım ve "yeniden inşa" faaliyetleri için ihtiyaç duyulan yetki, organizasyon ve kaynak konularında önemli kolaylıklar sağlanmış olacaktır. Bu durumda hükümetin neden bu yola gitmediği konusu zorunlu olarak zihinlere takılmaktadır. (...)Tabii afet sebebine dayalı olağanüstü hal, ancak bu rejimin tanıdığı yetkileri doğasına ve mantığına uygun bir şekilde kullanma konusunda siyasi irade taşıyan bir yönetimin elinde belirttiğimiz sonuçları doğurabilir... Mevcut hükümetin böyle bir iradeye sahip olmadığına en yakın ve yakıcı kanıt ise, daha enkazların altından yüzlerce belki de daha fazla insanın canlı kurtarılması ihtimali çok yüksek iken enerjisini bu noktaya ya da hayatı enkaz haline gelen "sermayesiz" kesime umut verecek çabalara değil de, sermaye çevrelerinin heyecanla beklediği "sosyal güvenlik reformu" diye lanse edilen yasayı Meclis'ten bir an önce geçirmeye tahsis etmesinde görülebilir. Bu yasanın olumsuz etkilerini en fazla hissedecek kitlenin deprem bölgesinde yoğunlaştığı dikkate alındığında, hükümetin sosyal ve ekonomik politika alanındaki tercihleri daha da belirginleşir.

III. -Afet Hali: "(A)fet hali", "tabii afet sebebine dayalı olağanüstü hal" rejimiyle benzer esaslara dayanmakla birlikte, ona göre daha yumuşak ve daha dar kapsamlıdır... Bu iki hal birbirini dışlamamakta, aksine önemli ölçüde tamamlamaktadır. Dolayısıyla, her iki "hal"i birarada uygulanması mümkündür.

(...) Doğal afete uğramış veya uğrayabilir bölgeler, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın önerisi ve Bakanlar Kurulunun kararıyla, afete maruz bölge olarak ilan edilir... Yasanın 7. maddesinde düzenlenmiş bir diğer önemli husus ise, afet bölgelerinde veya civarında bulunan ordu, jandarma, kıta, birlik ve müessese kumandanlarının kendilerinden vali veya kaymakamlar tarafından istenilecek yardımları üstlerinden emir beklemeksizin yapmaya mecbur olmalarıdır. Yasanın 9. maddesine göre, bütün vali, kaymakamlar ve ilgili makam ve kuruluşlar tarafından gönderilecek kurtarma ve yardım ekipleri, her türlü malzeme, makine, alet, yiyecek, giyecek ve barınma eşya ve maddeleri, devletin her kademesindeki kuruluşların elinde bulunan her türlü kara, deniz ve hava nakil araçları ile bedeli sonradan ödenmek üzere afet mahalline sevk edilir. Ayrıca gerek duyulan yerlerde bu mecburiyet ve yükümlülükler gerçek kişilerle, her türlü şirket ve kuruluşlara da teşmil edilebilir.

(...) Yönetmeliğin çarpıcı özelliklerinden biri, henüz afet olmadan önceki bir aşamada acil yardım planlarının hazırlanması zorunluluğunu getirmesi, il ve ilçe bazında acil yardım teşkilatları ile kurtarma ve yardım ekipleri kurulmasını öngörmesidir. İdarenin bu görevleri yerine getirme konusunda herhangi bir takdir yetkisi yoktur; öngörülen işlerin tamamı, idarenin yerine getirmek zorunda olduğu görevler cümlesindedir. (...) Deprem sonrası yaşananlara bakıldığında, hükümetin uygulamaya soktuğunu iddia ettiği, esasında olağanüstü hal ilan edilmediğine göre zorunlu olarak devreye giren "afet hali"nin temelini oluşturan mevzuatın gereklerinin yerine getirilmediği açıkça görülmektedir. Mevzuatın devlete yüklediği görevlerin hiçbirini yapılmamıştır; ne olumsuz ihtimallere göre tedbir alınmış ne de kurtarma ve acil yardım hizmetlerinin zamanında ve etkili bir şekilde işlemlerini sağlayacak bir organizasyon kurulmuştur. (...) İdare hukuku açısından bakıldığında, bu depremde yakınlarını kaybeden, bedensel veya maddi kayba uğrayan bütün yurttaşlar, devletin ilgili birimlerine karşı tazminat talebinde bulunma hakkına sahiptirler. Belki bundan da önemlisi, bu kayıplara neden olan kusurun temelinde yatan ve kökleri derinlere uzanan yönetim zihniyetinin vatandaşlarca siyaseten dava edilmesidir.

HUKUK VE KADIN; ne var, ne yok?

Hukukta Kadın Sempozyumu

30 Eylül -1 Ekim 1999 tarihleri arasında Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ve Gazi Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin işbirliğiyle Hukukta Kadın konulu bir sempozyum gerçekleştirildi. Sempozyumun ilk gününde üç panel yapıldı ve ağırlıklı olarak hukukçuların katıldığı bu panellerde kadınların ekonomik, sosyal ve siyasal hayata katılımı konusu ile, Medeni Yasa, Ceza Yasası ve ailenin korunması Yasası, Çalışma Yasası, Vatandaşlık Yasası açısından kadınların hukuk karşısındaki durumu ele alındı. Birinci panelde kadının insan hakları açısından toplumsal yaşamdaki dezavantajlı konumu, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nde kadının insan hakları konusu, kadınların seçilme hakkı önündeki engeller, ücretli ve kendi hesabına çalışan kadınların ekonomi ve istihdamdaki yeri

üzerine görüşme yapıldı.

İkinci panelde, Adalet Bakanlığı'nda yeniden düzenlenen Medeni Yasa Tasarısının aile hukukuyla ilgili maddelerinin kadın-erkek eşitliği açısından son durumu ele alındı. Buna göre aile reisliği, soyadı konusu, evliliğin temsili, boşanma durumunda edinilmiş mallara katılım rejimleri anlatıldı ve tartışıldı. Bu panelde tartışılan bir başka konu ise Ailenin Korunması Yasasının uygulanmasından doğan sorunlar ve çözüm önerileriydi. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) sözleşmelerinde çalışma hayatında kadının korunmasına değil kadına fırsat ve muamele eşitliği verilmesine öncelik verildiği konusu da bu panelde dile getirilenler arasındaydı.

Ceza Hukuku'nun yaklaşımının tartışıldığı son panelde ise cinsel taciz ve tecavüz suçlarının evli ve bekar kadına karşı işlenmesi açısından verilen cezaların

farklılığı, cezaevlerinde bulunan tutuklu ve hükümlü kadınların yaşadığı cinsiyete dayalı ayrımcılık ortaya kondu. Vatandaşlık Yasası açısından Türk erkeklerle evlenen yabancı kadının karşılaştığı ayrımcılıklar da son panelin konusuydu.

Sempozyumun ikinci gününde katılımcılar altı ayrı çalışma grubunda çeşitli yasalar açısından kadınlar lehine yapılması gereken düzenleme ve iyileştirmeleri tartıştılar. Öneriler arasında Anayasa'nın 10. Maddesindeki genel eşitlik ilkesinden bağımsız olarak Anayasa'ya kadın-erkek eşitliği ile ilgili bir maddenin eklenmesi başta olmak üzere, bugüne dek tartışılmış ve önerilmiş olan Medeni Yasa, Ceza Yasası, Çalışma Yasası'ndaki değişikliklerin bir an önce yaşama geçirilmesi bir kez daha dile getirildi.

KÜLTÜR SANAT

(BENİ) "HIÇ ANLAMİYORSUN"

...ya da "öyle demek istememiştim". Bunlar kadın-erkek ilişkisinin sıklıkla kullanılan cümleleri olsa gerek. Cinsiyetler arasındaki söylem farkını inceleme konusu olarak seçmiş yazar Deborah Tannen, birbirinin devamı sayılabilecek "Öyle Demek İstememiştim" ve "Hiç Anlamıyorsun" adlı kitaplarında, kadın ve erkek konuşmalarının biçimsel farklarından yola çıkmış. Varlık Yayınları'ndan çıkan, çevirisini Belkis Çorakçı'nın yaptığı "Hiç Anlamıyorsun" kitabını ilgiye değer kılan, kadın bakış açısı ile yazıldığı halde, erkek bakış açısını gözden kaçırmamış olması. Örneğin dinlediği kişinin sözünü durmadan kesen, erkekler değilmiş yalnızca. İktidar ilişkisinin, sözü kesen lehine değişeceği doğru olmakla birlikte, söz kesmenin bu kasıtlı yapılmayabileceği, yapıcı bir tavırla, istenenin söz kesmek değil, sözü tamamlamak da olabileceğini söylüyor yazar.

Bir başka konu, farklı coğrafyalarda farklı kültürel değerlerle yetişenlerin birbirlerini yanlış anlama ya da hiç anlamama olasılığının daha yüksek olması. Yani bazı insanları erkek oldukları için değil, farklı toprakların insanları oldukları için anlamadığımızı söylüyor yazar.

Tüm araştırmalardan çıkan ortak sonuca göre, erkeklerin konuşması göstermeye ve rekabete, kadınların konuşması paylaşma ve bütünlenmeye yöneliktir. Bunu kitaptaki örneklerle izlemek çok daha iyi.

Düşünceyi dilden, dili kültürden ayırmamız mümkün olamadığına göre, dil üzerine yapılmış her türlü çalışma değer kazanıyor. Söz konusu olan bir derin yapı olarak kabul edilen dil'in, yüzeydeki yansıması olan söz ise, hele ki bu söz, erkek ile kadın arasında geçen konuşmalar ise, ilginç epeyce artıyor. Erkekler ne zaman konuşur, nasıl konuşur, niye konuşur, ya da niye konuşmaz... ilgiliniyorsanız, bu kitapta.

YENİ KİTAPLAR

Feyza Hepçilingirler, Örkek Kuşlar, Remzi Yayınevi, 1999, öykü.

• Mina Urgan, Bir Dinozorun Gezileri, Yapı Kredi Yayınları, yaşıntı.

• Erendiz Atasü, Gençliğin O Yakıcı Mevsimi, Remzi Kitabevi, roman.

• Toni Morrison, Cennet, (çev. P. Özgören), Can Yayınları, roman.

• Dudu Akpınar, Benim Tek İstedğim Bir Kitap Yazmaktı, Boyut Yayınları.

YAKINDA KİTAPÇINIZDA

• Cristine Delphy, Baş Düşman

• Asiye Güzel, Asiye

KADINLAR ... ÖRGÜTLER ... PROJELER...

TÜRKİYE'DE EV-EKSENİ ÇALIŞAN KADIN İŞÇİLER: SORUNLAR VE ÖRGÜTLENME STRATEJİLERİ, WORKSHOP VE ÇALIŞMA GRUPLARI

Küreselleşme ile tüm dünyada artış gösteren ev-eksenli çalışma üzerine 23-27 Ekim 1999 tarihleri arasında İstanbul'da bir atölye çalışması düzenlendi. Toplantıyı UNIFEM ve Frederich Ebert Vakfı finanse ederken, organizasyona İngiltere'den Ev-Eksenli Çalışan İşçiler için Uluslararası İletişim Ağı (HomeNet), ABD'den Uluslararası Kadın Araştırmaları Merkezi (ICRW) ve Hindistan'dan Serbest Çalışan Kadınlar Örgütü (SEWA) da destek verdi. İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Maçka tesislerinde yapılan toplantının organizasyonunu Türkiye'den Dilek Hattatoğlu, Belkıs Kümbetoğlu, Nilgün Çağa ve Nevin İl, Home-Net'ten Jane Tate, ICRW Simel Esim ve Marjorie Sims, SEWA'dan ise Miraj Chatterjee ile Rahima gerçekleştirdiler.

İki aşamalı olarak planlanan toplantının ilk aşamasında ev-eksenli çalışan kadınlar, araştırmacılar, ulusal ve uluslararası örgüt temsilcileri ile devlet kurumları temsilcileri katıldı. Bu aşamada Doğu Avrupa, Orta Asya, ABD, Hindistan, Portekiz 'den gelen katılımcıların ülke deneyimlerini aktardılar. Daha sonra ülke içinden araştırmacılar, yerel örgütler ve ev-eksenli işçi kadınlarla birlikte Türkiye'de ev-eksenli çalışanların karşılaştıkları sorunları ve sahip oldukları imkanları tartışıldı. İkinci aşamada ise Çalışma Grubu oluşturularak bu tartışmanın sonuç ve bulgularına dayanarak ev-eksenli çalışan kadınların örgütlenmesine yönelik bir ilk adım oluşturulacak eylem araştırma planı geliştirilmesine çalışıldı.

Ev eksenli çalışma nedir?

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nun tanımına göre Ev eksenli çalışma evde yapılan iş anlamına geliyor ve aşağıdaki üç özelliği taşıyanlarda ev eksenli çalışan işçiler olarak anılıyor.

- (1) işin yapıldığı yerin ev ya da çalışanın seçtiği başka bir mekan olması,
- (2) işin ücret karşılığı yapılması ve
- (3) üretimin, malzeme ve teçhizatın kimin tarafından sağlandığı dikkate alınmaksızın bir işverene satılmak üzere yapılmış olması gerekiyor.

ILO' nun 4 Haziran 1996 tarihinde ev-eksenli çalışma konusunda Evde Çalışma Sözleşmesi ve Tavsiye Kararı hazırlayarak ev-eksenli çalışmayı hem ulusal hem de uluslararası ekonomiye katkısı olan bir çalışma türü olarak kabul edilmesine olanak sağlıyor. Eve iş alma ile evde kendi hesabına çalışmayı içeren ev eksenli çalışma tüm dünyada küreselleşme ile arttığı gibi Türkiye'de de oldukça yaygın bir çalışma türü.

Başarılı bir örgütlenme olan SEWA' dan Miral Chatterjee kendi deneyimlerini şöyle anlattı:

"Hindistan'da da kadınlar örgütlenmekten korkuyorlardı. Ev ev gezip kadınlarla konuştuğumuzda, bize işten atılmayı göze alamadıklarını söylüyorlardı. Özellikle işçilerin yoğun olduğu bölgelere gittiğimizde, işverenler işçileri işten çıkarmakla tehdit ediyorlardı. Ancak, biz örgütlenmenin en önemli noktasının sürekli işçilerle bir arada olmasından hareketle çalışma saatleri dışında, işlerini aksatmayacak zamanlarda toplantılar düzenlemeye başladık. Sadece ekonomik olarak değil, çocuk bakımı ve eğitim gibi sosyal konularda da destek olmaya çalıştık. Böylece, bize güvenmeye başladılar ve işçilerin arasından mahalli liderler yetiştirdik. Ben de bu şekilde yetiştim. Önce araştırmalar yaptık, işçiler de işveren gibi doğru bilgi vermekten kaçınıyorlardı. İşverenden iş alınacağı zaman kaç işçinin iş aldığını saymaya başladık. İş Bakanlığı'na 2000 işçi saydığımızı söylediğimiz halde, bunların çok küçük bir bölümünün kayıtlı olduğunu gördük. Çünkü, görünmezdik.

Genellikle, benimsediğimiz tutum, ufak işçi gruplarını bir araya getirmektir. Sosyal konularda verdiğimiz destek nedeniyle artık işveren de bize güvenmeye başladı. Örneğin, işçilerin ücretlerini artırmak için yaptığımız pazarlık sırasında işçilerin sigortalanmaları konusunda anlaşmaya vardık. "

Evde çalışan kadınlar durumlarını şöyle anlatıyorlar:

"Kimse bilmiyor ki, ben evde iş yapıyorum."

Ev eksenli çalışma ister eve iş alma ister evde kendi hesabına çalışma olsun kabul edilen bir çalışma türü değil. Oysa, tüm dünyada küreselleşme ile sadece az gelişmiş ülkelerde değil, İngiltere, ABD ve Kanada gibi Batı ülkelerinde de var. Büyük oranda kadınlar tarafından yapılan ev-eksenli çalışma, çalışma olarak tanımlanmadığı için kadınların katkısı göz ardı ediliyor. Çalışma istatistikleri evde çalışmayı kapsamıyor, konuyla ilgili araştırmalar olmasına rağmen yeterli değil.

"Çocukları bırakıp dışarıda çalışamazdım"

Çocuk bakımı kadınların 'asli' görevi olarak belirlendiği için ev dışında çalışma için, kadın önce çocukların bakım ve eğitim sorunlarına çözüm bulmak zorunda. Çocuk bakım hizmetleri yeterli değil, üstelik her gelir düzeyine hizmet verecek düzeyde kreş ve bakım evleri yok.

"Pazarlama işi gitgide zorlaşıyor"

Pazarlama, evde iş yapanlar için oldukça büyük bir problem. Sipariş üzerine yapılan üretimin düzensiz oluşu, kimi zaman kadınların ürünlerinin ellerinde kalmasına neden olabiliyor. Yaptıklarını satamıyorlar. Büyük firmalar ya da uluslararası şirketler için yapılan üretimlerde ise araçlar söz konusu. Kadınların ürettiklerini kendilerinin satmasına araçlar engel oluyor. Aracı olmak, ya da aracısız iş almak da ihaleler kanalıyla olduğu için kadınların maddi gücü buna yeterli olmuyor.

KADINLAR ... ÖRGÜTLER ... PROJELER...

"Dışarıda çalışmama eşim izin vermiyor."

Toplunun ataerkil yapısı da kadınların ev dışında çalışmasına hala çok da sıcak bakmıyor. Birçok kadın, kocasının dışarıda çalışmasına izin vermediğini, işverenlerin de bu durumu bildiği için bundan kâr sağladığını belirtiyor.

"Daha ucuza iş yapacaklar olduğu için pazarlık gücünü biz belirleyemiyoruz"

İşverenin sürekli yer değiştirmesi pazarlık gücünün tamamen işi yapanın dışında belirlenmesine neden oluyor. Pazarlık yapabilecek duruma geldiğinizde işveren başka bir semte taşınmış ve çoktan sizden ucuza çalışabilecek kadınlar bulmuş oluyor. Örneğin bir çift ayakkabı tabanını bir semtte 200.000 TL'ye diken kadınlar bir süre sonra işverenin başka bir semte taşınarak aynı işi 80.000 TL karşılığında yaptırdığını öğreniyorlar. Üstelik fiyat belirleme aşamasında işverenler işçilerle ayrı ayrı fiyat belirlemeyi tercih ediyorlar.

"Yaşım 39 olduğu için artık iş bulmak zor."

Daha çok küçük yaşta işçilerin çalıştırılması işverenlerin tercihi. Küçük çocukları asgari ücretin altında çalıştırabiliyorlar üstelik kontrol etmesi daha da kolay oluyor. Bir yandan da çocuk işçiliğini teşvik eden bu tercih kadınların çalışma alanını kısıtlamış oluyor.

"Kendi işimi kurmaya hem cesaret edemedim hem de para nerede"

Kendi işini kurmak için gerekli kaynak hakkındaki bilgiye ulaşma güçlüğü yaşanıyor. Üstelik aile baskısı, ekonomik bunalım üstüne kadınların bir iş yeri kurmaya cesaret etmeleri de oldukça zor.

"İşveren de, iş de sürekli değişiyor"

İşveren ucuz işgücünü bulabilmek için sürekli yer değiştiriyor. Diğer yandan işlerin niteliği de değişebiliyor. Kadınlar, yün kazak örme, örgü ve dantel, halı-kilim dokuma, penye temizleme işinden oyuncak

üretimine kadar çok çeşitli işlerde çalışıyorlar. Aynı işveren de farklı işler verebiliyor.

"İş güvencesi yok"

Evde yapılacak işler genellikle ilanlarla bulunuyor. İş sağlığı açısından çok olumsuz etkiler yaratıyor. Evde, aile bireyleri ve küçük çocuklarda yardım ediyorlar. Örneğin, günde en fazla 5 çift ayakkabı tabanı diktiğini söyleyen evde çalışan kadınlar, elleri nasır olduğu için 3 aydan fazla bu işe devam edemediklerini belirtiyorlar. İşlerin büyük çoğunluğu yoğun el emeği ve uzun çalışma saatleri gerektiriyor.

"İş yoksa, örgütlenme de olmaz, nasıl bir örgütlenme"

Son dönemde evde yapılacak iş azaldı, özellikle de deprem sonrasında birçok küçük işyeri ve fabrika kapanmak durumunda kaldı. Ev eksenli çalışmanın dağınık ve izole yapısı tabi ki örgütlenmeyi zorlaştırıyor. Ayrıca, siyasi ortam da örgütlenmeyi çok destekleyici değil. Kadınlar küçük gruplar halinde mahalle/semte bazında bir araya gelebilirler. Örneğin, birbirini ücret/ürün hakkında bilgilendirme, ücret pazarlığı konusunda birbirini teşvik etme ve aracılık işini birlikte üstlenme ile başlayabilir bu örgütlenme. Ulusal ve uluslararası dayanışma ile de bilgi alışverişi sağlanarak birlikte kampanyalar düzenlenebilir. Kadın örgütleri, sendikalar ve diğer örgütlerde evde çalışan kadınların becerilerini geliştirmek amacıyla eğitim verilmesi, kreş, çocuk bakım evi gibi destek hizmetleri, kredi imkanlarına ulaşma gibi bir çok konuda yardımcı olabilirler.

Toplantının önümüzdeki günlerde, Türkiye'de yeni gündeme gelen ev eksenli çalışma konusunda bir örgütlenme için başlatıldığı çalışmalar izleyeceğiz.

Ayrıntılı bilgi ve iletişim için: Dilekhattatoğlu@hotmail.com, sesum@icrw.org
Belkis Kümbetoğlu Tel: (216) 336 28 09

ROZA'nın Yeni Sayısı Çıktı

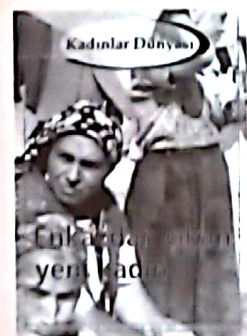
Cinsiyetçiliğe ve ırkçılığa karşı Kürt kadın dergisi Roza'nın Ağustos-Eylül '99 sayısı bayilerde. Kasım sayısı için onlar da bizim gibi geri sayımda olmalılar. Bültenimiz çıktığında Roza'nın yeni sayısı da çıkmış olur sanırsınız.

Ağustos-Eylül sayısında ırkçılık konusu üzerinde yoğunlaşmış. Bu konu dışındaki yazılardan bazıları şöyle : Kadın şair Bejan Matur'la "Tanrı Görmesin Harflerimi" kitabı ve şairliği üzerine bir söyleşi, 8 Mart kutlamalarına ilişkin bir yorum yazısı, Ailenin Korunması Yasası'nın tanıtımı, seçim sonuçlarının bir değerlendirmesi ve kitap ve dergi tanıtımı.

Ulusal, sınıfsal ve cinsel sömürüye karşı aylık Kürt Kadın dergisi Jin u Jiyan 1998 8 Mart'ında çıkardığı özel sayıdan sonra iki ayda bir yayınlanıyor. Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı illerden gelen kadınlara ulaşmayı amaçlayan dergi abone

usulü satılıyor. 4. sayısı çıkan Jin u Jiyan'a abone olmak isterseniz; 6 aylık 1.500.000TL. 1 yıllık 3 000 000 TL'yi Türkiye İş Bankası, Galatasaray Şubesi, (Yeter Polat) 1022-758113 numaralı hesaba yatırabilirsiniz.

Yeni bir dergi: KADINLAR DÜNYASI

Nisan 1999'da bir grup kadının biraraya gelip, yeni bir kadın dergisini tartışmaya başlamaları Ekim 1999'da ilk ürününü verdi ve KADINLAR DÜNYASI yayın yaşamına başladı. Ayda bir çıkacak olan derginin yazışları müdürü Firdevs Gümüşi, ilk sayıdaki giriş yazısında, dergilerinin Cumhuriyet Devrimleri'ni savunmayı ve

geliştirmeyi hedeflediğini, kadınların kapitalist sistem içinde metalaştırılmalarına karşı koyacaklarını ve hem özel hem de kamusal alanda kadınların özgürlük ve eşitliğini savunacaklarını söylüyor. KADINLAR DÜNYASI'nın ilk sayısında "deprem ve kadın" konusuna çeşitli boyutlarıyla ve oldukça geniş yer ayrılmış. Ayrıca, geleneksel bir sanat olan sırma ve bir sırma sanatçısı, bir dokumacılık kooperatifi, sosyal güvenlik yasası, kadın doktor olmanın anlamı ve kadın sağlığı, Almanya'da göçmen kadın olmak ve diğer konularda yazılar var. KADINLAR DÜNYASI'nı bayilerde bulmak mümkün.

Derginin fiyatı 750 000 TL.

ROZA

NEREDE NE VAR DEPREM

Başbakanlık Kriz Merkezi

: 0 312 289 14 -15

Kriz Merkezleri

Kocaeli : 0 262 321 44 00
İstanbul : 0 212 511 00 41

Adapazarı : 0 264 333 10 11
Bursa : 0 224 272 92 00

Yalova : 0 226 811 30 17
Eskişehir : 0 222 220 50 50

Depremzedeler Hakkında Bilgi İçin

: 0 800 314 79 79 - 89

Depremzedelere Ev Yardımı İçin

: 0 312 289 68 13

Türk Tabipleri Birliği Kriz Çözüm Merkezi

: 0 312 425 25 57

TTB'nin Bölgedeki Kriz Masaları

Gölcük: 0 532 409 58 39 Adapazarı: 0 532 409 58 40 Kocaeli: 0 532 409 58 41

Türk Psikologlar Derneği

: 0 312 425 67 65

Depremden zarar gören gençlere burs vermek isteyenler için

<http://www.odtu.com> burs@amele.com ssahin@amele.com

Kışlık çadır kampanyası için

: rektory@metu.edu.tr

İstanbul Üniversitesi'ne Yardım Kampanyası:

Avcılar, Cerrahpaşa ve Beyazıt'ta bulunan bir çok fakülte, hastane ve kütüphanede acil onarım gerektiği için İÜ Araştırma ve Yardım Vakfı adına Ziraat Bankası Beyazıt şubesinde bir hesap açılmış :
TL hesabı: 30440 / 224187-8 USD hesabı: 30103 / 28314-6 DM hesabı: 30103 / 28315-5

Kadın Danışma Grubu'nun Esentepe ve Şirinköy'deki Kadın Çadırlarında çalışmak isteyen gönüllüler için:

Çiğdem Öztürk : 0 212 212 97 65 ve 292 96 74
Lale Bakır : 0 532 477 94 28

TRT'nin Yardım Kampanyası Hesap Numaraları:

İş Bankası Başkent Şubesi'nde:

TL için 4299 - 1000 000
ABD Doları için 4299 - 3 333 333
Alman Markı için 4299 - 2 222 222

31 Mart - 2 Nisan 2000 tarihleri arasında ABD'nin Maryland eyaleti Baltimore kentinde feminist Majority Foundation tarafından Feminist bir fuar düzenleniyor: **Feminist EXPO 2000** adlı büyük organizasyonun benzeri 1996 yılında yapılmıştı. Feminist EXPO 2000 medya, hukuk, sanat, siyaset, tıp, iş dünyası, eğitim, kamu, sendika, kâr amacı tasımayan kuruluşlar, spor, eğlence dinsel alanlarda çalışan feministleri bir araya getirmeyi amaçlıyor. Katılımcılar arasında üniversitelerin kadın çalışmalarını bölümlerinden öğrenci ve akademisyenler de olacak. Şu ana dek 260 kuruluş bu büyük organizasyonu desteklemeyi kabul etti. Katılımın 6000'i

aşaması bekleniyor. Bu sayı 1996 yılının iki katı olacak. Fuarda 60'dan fazla yuvarlak masa toplantısı, sempozyum ve eğitim semineri yer alıyor. Ayrıca İspanyolca ve Fransızca ve talep olursa başka dillerde çeviri olanakları sağlanacak. Toplantı dışında fuarda eğlenceli birçok çalışma, imza günü ve etkinlikler var. Bu tarihsel toplantıya katılmak veya desteklemek isterseniz işte ulaşabileceğiniz adresler:

<https://www.newmedium.com/fmflink/forms/expo2000%20indivreg.html>
expo2000@feminist.org Tel: 703 522 22 14